

Nieuwe natuur in Noordma

Vlak voor de zomer kon na een lange voorbereiding eindelijk letterlijk de schop in de grond in het nieuwe natuurgebied Noordma ter hoogte van De Groeve. Dit gebied vormt de benedenloop van het Drentse deel van het Hunzedal. Door de inrichting ontstaat samen met Tussenwater een langgerekt, een nat moerasgebied rond de Hunze.

Tekst
Uko Vegter

Het gebied Noordma grenst aan de westzijde van de hoger gelegen Hondsrug. Op historische kaarten is te zien dat het gebied Noordma al eeuwen geleden een open, natte vlakte was. Op de flank van de Hondsrug lagen langgerekte, smalle percelen gescheiden door (elzen) singels. De waterafvoer vanuit het Hunzedal naar het Zuidlaardermeer ging in die tijd al hoofdzakelijk via de eeuwen eerder gegraven Oostermoerse Vaart. Naast de natuur die in Noordma kans gaat krijgen in de vorm van open water, moeras en natte graslanden, speelt het gebied een rol in het vasthouden en bergen van water. Dit voorkomt enerzijds wateroverlast in extreem natte tijden en anderzijds zullen er minder snel problemen ontstaan met droogte in droge zomers, die we steeds vaker ervaren. Anders gezegd: Noordma helpt mee om de effecten van klimaatverandering tegen te gaan. De verwachting is ook dat net als in Tussenwater het gebied slib zal vasthouden. Dit komt de waterkwaliteit van het Zuidlaardermeer ten goede.

Planonderdelen

Het project Noordma bestaat uit verschillende onderdelen. Natuurlijk in de eerste plaats de omvorming van de landbouwgronden naar een moerasland-schap over een oppervlakte van circa 60 hectare. Om het al ingerichte Tussenwater goed op Noordma te laten aansluiten wordt er een brug aangelegd

Verwacht toekomstbeeld www.hunze.drenthe.nl/deelgebieden/uitvoering/noordma/

in de weg Zuidlaren-De Groeve. Als derde onderdeel van het project is het gemaal De Groeve aangepast, en onder meer visvriendelijk gemaakt. Bijzonder aan het plan-Noordma is dat de weg Noordma die door het gebied loopt, verdwijnt. Het weghalen van een weg is een zeldzaamheid, maar in dit geval nodig om rust te creëren in de kern van het natuurgebied. De camping, huisjes en restaurant Meerzicht blijven bereikbaar via de Meerweg. Grenzend aan de noordwestzijde van Noordma richt de gemeente Tynaarlo

↑ Kiekendief

een terrein voor dagrecreatie opnieuw in met ook plek voor de zeeverken-ners (scouting) van de Nicolaas-groep. Aan de zuidwestzijde van Noordma ligt het terrein van molen De Wachter. Hier kijken we in gezamenlijkheid naar mogelijkheden voor voorlichting en informatievoorziening in de vorm van een toegangspoort voor het gebied Noordma. Ten slotte is bij de inrichting van Noordma ook het laatste perceel Tusschenwater meegenomen, gelegen in de hoek van Oostermoerse Vaart en de weg Zuidlaren-De Groeve. Dit perceel is pas recent verworven en daarmee is ook het gebied Tusschenwater compleet.

Lange adem

De inrichting van Noordma is een project van de lange adem geweest. De eerste plannen dateren uit 2010. Al in 2011 was er een voorlichtingsbijeenkomst in het dorpshuis van De Groeve waar de plannen werden toegelicht. Dat het lang duurde, heeft niet alleen te maken met de grondverwerving, maar ook met tussen-tijdse planaanpassingen en onderzoeken die moesten plaatsvinden. Er waren verder diverse fysieke belemmeringen in het gebied. Eén daarvan was een relatief ondiep gelegen gasleiding in het natte veengebied. Om deze leiding veilig te

houden zonder risico op opdrijven moest deze opnieuw worden verankerd. De afdekkende grondlaag op de leiding blijft hierbij onaangeroerd zodat het leiding-tracé in het landschap zichtbaar blijft. Verder heeft er archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden omdat bekend is dat in de omgeving op meerdere plekken vondsten zijn gedaan van onder meer oude scheepjes en doorwaadbare plekken. Bij de werkzaamheden zijn er ook daadwerkelijk houtresten gevonden, mogelijk restanten van zo'n scheepje.

Waterrijk gebied

Het gebied Noordma krijgt hetzelfde peilbeheer als het Zuidlaardermeer. Het is onderdeel van de Eemskanaal-Dollardboezem. Dit betekent dat de peilwisselingen gedurende het jaar beperkt zijn tot enkele decimeters. Een deel van het naastgelegen gebied Tusschenwater kent op dit moment een sterkere peilwisseling, wat voor bijvoorbeeld steltlopers goed uitpakt. De komende jaren gaan we, na uitgebreid monitoringsonderzoek, een besluit nemen of die sterkere peilwisseling gehandhaafd moet blijven. Noordma ligt in het wingebied van de waterwinning De Groeve. Deze winning van 12 miljoen kuub water op jaarbasis maakt voor een deel gebruik van grondwater dat vanuit de Hondsrug naar de winputten toestroomt. Een ander deel van het gewonnen water bestaat uit geïnfiltreerd oppervlaktewater van de Hunze. Die laatste bron geeft enige zorg bij het Waterbedrijf Groningen. Vanwegens te hoge gehalten aan chemische stoffen waaronder medicijnresten en bestrijdingsmiddelen kost het relatief veel moeite en geld het water te zuiveren tot geschikt drinkwater. Het is mede om die reden van belang de kwaliteit van het Hunze-water verder te verbeteren.

Uitvoering

De uitvoering is vlak voor de zomer gestart en de verwachting is dat het in de loop van 2025 klaar is. Prolander heeft als uitvoeringsorganisatie van de provincie Drenthe het voortouw bij de begeleiding van de uitvoering en doet dit samen met waterschap Hunze en Aa's, gemeente Tynaarlo en Het Drentse Landschap. De directievoering is in handen van Sweco en aannemer Van der Meer voert het werk uit. Over het toekomstig beheer en onderhoud zijn gedetailleerde afspraken gemaakt tussen waterschap, gemeente en Het Drentse Landschap. Ter voorbereiding van het plan is diverse malen gesproken met omwonenden, dorpsverenigingen en belangengroepen. Dat blijft ook tijdens en na de inrichting gebeuren en is belangrijk omdat het veranderende Noordma onderdeel is van de directe leefomgeving van bewoners van Zuidlaren en De Groeve. Het project is gefinancierd met bijdragen van Europese POP3-subsidie en KRW-gelden.

Nabije toekomst

De inrichting van Noordma maakt de 'moerasdelta' aan de zuidzijde van het Zuidlaardermeer compleet, zoals beoogd in de Hunze-visie uit 1995. De vraag is hoe Noordma zich de komende jaren zal ontwikkelen als natuurgebied. Waarschijnlijk redelijk vergelijkbaar met het naastgelegen Tusschenwater. Dat betekent dat oevers begroeid raken en vanaf de waterlijn rietvegetaties ontstaan met ook lisdodde en mattenbies. Afhankelijk van onder andere ganzenvraat zal duidelijk worden of de rietmoerasontwikkeling vlot verloopt. In het ondiepe water zullen we waterplantenvegetaties zien met onder meer veenwortel en watergentiaan. In het begin zullen er zich vogelsoorten

De Hunzevisie

Midden jaren 90 van de vorige eeuw ontstond de Hunze-visie. Doel was de gekanaliseerde Hunze tot leven te wekken als kronkelende beek die in natte tijden zou mogen overstromen en om waar mogelijk de (grondwater)relatie tussen Hondsrug en Hunzedal te herstellen. Initiatiefnemers destijds waren het Wereldnatuurfonds, Het Groninger Landschap en Het Drentse Landschap. Inmiddels zijn al veel delen van het Hunzedal omgevormd tot natuurgebieden van formaat met prachtige resultaten. Onder meer parnassia, lepelaar, bever en otter zijn als bijzondere soorten teruggekeerd. Met de inrichting van het gebied Noordma, grenzend aan het Zuidlaardermeer, vindt ruim 30 jaar na dato opnieuw de realisatie van een belangrijk onderdeel uit de Hunze-visie plaats. Het is voor Noord-Nederlandse begrippen heel bijzonder wat 30 jaar natuurontwikkeling in het Hunzedal heeft opgeleverd. Niet alleen qua omvang van het natuuroppervlak of de planten- en diersoorten die zijn teruggekeerd, maar vooral ook omdat de natuur in het Hunzedal in hoge mate zijn eigen gang mag gaan.

FOTO: JANTINUS DOKTER

Aanleg duikers voor de verbinding van het Zuidlaardermeer en Noordma

vestigen van pioniersomstandigheden zoals kleine plevier, steltkluut en wigvleugelstern. Maar ook bruine kiekendief, zeearend, grote zilverreiger en lepelaar gaan we hier tegenkomen. Vissen kunnen straks vanuit het Zuidlaardermeer via Noordma weer vrijelijk de Hunze op trekken. Bevers en otters zullen Noordma al snel gaan toevoegen aan hun huidige leefgebied. Hogerop ontstaan kruidenrijke graslanden, domein voor onder meer veldleeuwerik en roodborsttapuit, met hier en daar beperkt opgaande begroeiing in de vorm van elzen- en wilgenstruweel, waar de bever zijn tanden in kan zetten.

Beleving

Net als in veel nieuwe natuurgebieden in het Hunzedal is er in Noordma voldoende ruimte om te wandelen en fietsen.

Vanaf de omliggende kaden kun je het gebied van alle kanten beleven. Enkele hoogholtjes over het Zuidlaardervaartje worden hersteld of teruggebracht, zodat een prachtige doorgaande route met Tussenwater ontstaat. Kanoën kan over de Oostermoerse Vaart richting de stroomopwaarts gelegen natuurgebieden. Het gebied Noordma zelf is als rustgebied voor vogels niet toegankelijk met de kano. Wel komen er in de nabije toekomst een of meer uitkijkvoorzieningen aan de rand van het gebied.

We moeten nog even wachten, maar vanaf 2025 zal er in het nieuwe natuurgebied Noordma van alles te beleven en te ontdekken zijn. Niet alleen voor de natuurliefhebber, maar zeker ook voor iedereen die graag buiten is.

